

Boyoma

Driemaandelijks Nieuwsblad van
Kisangani vzw

België-Belgique
P.B.-P.P.
3720 Kortesseem
BC1813

oct.-nov.-dec. 2020

Afgiftekantoor : 3720 Kortesseem
P209455

*We wensen al onze vrienden van Kisangani
een gelukkig, vredevol, gezond en Corona-vrij 2021 !!!*

Kisangani vzw, Bronstraat 31, 3722 Kortesseem

<http://www.kisangani.be/>

Nr 74

COLOFON

Boyoma
3-maandelijks nieuwsblad
nr 74 jaargang 19 - 2020
oct.-nov.-dec. 2020
v.u. **Hugo Gevaerts**,
Bronstraat 31,
3722 Kortessem
Kisangani vzw

Rurale Ontwikkeling in D.R.Congo

Zetel en Kantoor:

Bronstraat 31,

3722 Kortessem

tel. 011 37 65 80

e-mail info@kisangani.be

IBAN BE 35 2350 3524 2637

BIC code GE BABE BB

Web: <http://www.kisangani.be/>

Redactieraad: Roger Huisman, Magda
Nollet-Vermander, Rina Robben, Manja
Scheuermann.

Foto's: Bofiza Ebena, Wouter Gevaerts,
Consolate Kaswera, Paluku Muvatsi,
Ernest Tambwe.

Dit kwartaalblad wordt verzonden aan
geïnteresseerden. Indien u dit blad niet
meer wenst te ontvangen, laat het ons
dan weten.

Wie BOYOMA per e-mail wenst te ont-
vangen, kan dit melden aan:

info@kisangani.be

Vermeld of u ook de gedrukte versie
wenst.

Uw persoonlijke gegevens worden in
geen geval doorgegeven of verkocht aan
derden. Indien u deze gegevens wenst te
verwijderen uit de bestanden van Kisan-
gani vzw, dan kunt u dit per e-mail of
per post laten weten.

Contact Antwerpen

Alain Vandelannoote

Caronstraat 102, 2660 Hoboken

tel. 03 830 51 41

e-mail antwerpen@kisangani.be

Contact Brabant

Wouter en Rina Gevaerts-Robben

Bloemstraat 47, 3211 Binkom

tel. 016 63 25 58

e-mail brabant@kisangani.be

Contact Limburg

Hugo en Manja Gevaerts

Bronstraat 31, 3722 Kortessem

tel. 011 37 65 80

e-mail limburg@kisangani.be

Contact Oost-Vlaanderen

Rik en Lut De Raedt-Van Laeken

Ten Ede 82, 9620 Erwetegem

tel. 09 360 82 47

e-mail oost-vlaanderen@kisangani.be

Contact West-Vlaanderen

Magda Nollet-Vermander

Beversesteenweg 495, 8800 Roeselare

tel. 051 251901

e-mail west-vlaanderen@kisangani.be

Contacten Kisangani

Dieudonné Upoki

e-mail ddupoki2@yahoo.fr

Pionus Katuala

e-mail pionuskatuala@gmail.com

Contact Kinshasa

René Ngongo

e-mail renengongo2002@yahoo.fr

Boyoma wordt digitaal gedrukt bij
Printsalon Hasselt www.printsalon.be

Facebook

Ook Kisangani vzw gaat met haar tijd mee: we lanceren nu zowel een facebook pagina als een facebook groep. Beide hebben dezelfde naam:

vzw Kisangani asbl

Lid worden van de groep is eenvoudig: je moet je gewoon aanmelden. De pagina kan je altijd raadplegen.

Via facebook houden we je kort op de bal op de hoogte van onze activiteiten.

We nodigen je uit om de posts zoveel mogelijk te liken. Stuur gerust de links voor de groep en de pagina naar je ruime kennissen- en vriendenkring.

De visteelt in Ngene Ngene na het droogleggen van de vijvers in december 2019

Ngene Ngene staat sinds de koloniale tijd bekend als een secundair centrum voor de viskweek in de Democratische Republiek Congo. Het leverde pootvis voor de viskweek in Congo. Sinds 1998 werd het de vissector voor het Project LUC van de Faculteit Wetenschappen van de Universiteit van Kisangani. Dit gebeurde via Hugo Gevaerts met de steun van VLIR-UOS tot in 2002 en vervolgens van de vzw Kisangani en in het bijzonder van de provincie Limburg.

geving van Kisangani een van de alternatieve activiteiten voor een duurzame exploitatie van het regenwoud.

Naar gewoonte worden de vijvers in Ngene Ngene leeggemaakt in de maand december, ter gelegenheid van kerstmis en nieuwjaar. Tijdens die gelegenheid voorziet de bevolking van het platteland en van de stad zich van vis.

Het project dient voor de kweek van vissen en ook voor de vulgarisatie voor de viskwekers die in de buurt vijvers hebben. In het kader van deze vulgarisatie krijgen de viskwekers de pootvis gratis. De viskweek is in de om-

Vooral de bevolking van de dorpen in de buurt verheugt zich op deze drooglegging omdat de mensen weten dat ze die dag vis zullen eten. Telkens spelen zich bij die leegmaking dezelfde tafereelen af.

Nadat het leeuwendeel van de vissen uit de vijvers is gehaald, is het de beurt aan de buurtbewo-

ners om zich massaal in de vijvers te storten om de vissen die in de modder van de vijvers achterblijven, te recupereren. Dit was ook het geval tijdens de leegmaking in december 2019.

Voortzetting van de activiteiten

Na het leegmaken van de vijvers in december 2019, werden de vijvers drooggelegd om de verschillende micro-organismes en schadelijke parasieten in de vijvers te vernietigen. Deze voortzetting van de activiteiten gebeurde onder de coördinatie van de vzw Kisangani Ontwikkeling met de hulp van een pas aangeworven technicus die zijn expertise inbracht.

Deze technicus is een hydrobioloog die zijn opleiding kreeg aan de Faculteit Wetenschappen van de universiteit van Kisangani.

Hij kreeg zijn opleiding in de visweek van wijlen prof. Joseph Ulyel en van prof. Alidor Kankon-

da, beiden van de Faculteit Wetenschappen van de Universiteit van Kisangani en voormalige verantwoordelijken van de site Ngene Ngene.

Deze technicus deed in het kader van verschillende stages praktijkervaring in viscultuur op in Djubu Djubu en Ngene Ngene en hij stond daarbij onder het toezicht van beide hoger vermelde professoren.

We willen erop wijzen dat de kennis en de expertise van de hydro-biologische ploeg van het project ingezet zijn om een organisatie-model voor de viscultuur in Ngene Ngene uit te werken. Dit plan leidt tot de volgende fase van de activiteiten :

Onderhoud van de site, zuiveren van de vijvers en opnieuw vullen met water

Deze werken zijn uitgevoerd met de arbeiders van de site die de

hulp kregen van anderen die in de dorpen Ngene Ngene en Masako aangeworven werden.

om het water tijdens het leegmaken makkelijker te laten weglopen.

Alle onkruid dat op bepaalde plekken uitschiet, werd verwijderd. De waterplanten die de bodem van sommige vijvers overwoekerden, werden met tak en wortel verwijderd.

Nadien werden de dijken schoongemaakt van onkruid en versterkt met klei. Daarna maten ze de oppervlakte van iedere vijver om de juiste hoeveelheid pootvis per vijver te bepalen. Voorts werden de afvoerelementen onderhouden

Na het reinigen, de versterking van de dijken en het onderhoud van de afvoersystemen, werden voederplaatsen ingericht net als het systeem voor de compostering die nodig is om de vijvers van voeding te voorzien. Daarop volgt het vullen van de vijvers. Men heeft ook buizen voor de overloop geïnstalleerd om zo het water te recycleren.

Uitzet van pootvis en fertilisatie van de vijvers

Het uitzetten van pootvis gebeurt als de vijvers gevuld zijn met water. Dit spitst zich toe op de uitzet van goede pootvis en op soorten die zich zonder problemen vermeerderen in de vijvers. Vandaag komen zes productievijvers met een oppervlakte van 7600 m² in aanmerking voor de uitzetting. Dit gebeurt op basis van 3 poot-

visjes per vierkante meter in plaats van vier of vijf, om ‘overbevolking’ te vermijden die het gevolg is van de massale reproductie van de tilapia. De vijvers van Ngene Ngene worden verrijkt met plantaardige of dierlijke meststoffen.

Gewoonlijk zetten we zes soorten pootvis uit in Ngene Ngene. Het gaat over : Tilapia (Makoke), en verschillende Meervallen en Katvissen : *Auchenoglanis occidentalis* (Foka), Labeo (Sela), Clarias en *Heterobranchus longifilis* (Ngolo), en de Groene Congo-kwastvinsnoek *Cytharinus*.

We hebben ook voor het eerst en bij wijze van experiment twee andere soorten in Ngene Ngene uitgezet, meer bepaald : *Heterotis niloticus* (Lamere) en *Polypterus retropinis* (Mogonga). *Heterotis niloticus* is een vis die in natuurlijke groeiomstandigheden 5 tot

10 kg kan bereiken. Volgens onze gegevens vermeerderen deze soorten zich in de vijvers.

Beheer van de vijvers en het leegmaken

De site van Ngene Ngene telt in totaal 13 vijvers met een oppervlakte van 9200 m². Deze vijvers worden beheerd en zijn geklasseerd in vier categorieën : paaivijvers, voorkweekvijvers, productievijvers en vijvers voor de opslag van pootvis.

- **Paaivijvers (462 m²)** : hierin komen de paaivissen met als belangrijkste doel de kweek van pootvissen.

- **Voorkweekvijvers (399 m²)** : Hierin komt de pootvis die in de paaivijver groeiden. Doel is dat deze pootvis een goede lengte krijgt vooraleer we ze uitdelen aan de particuliere vistelers of vooraleer we ze overhevelen naar de productievijvers.

- **Productievijvers (8250 m²)** : bedoeld voor de productie van volwassen vissen.

- **Vijvers voor de opslag van pootvis (70 m²)** : enkel bestemd voor pootvis alvorens die naar de productievijvers worden overgebracht. Ze kunnen dezelfde rol spelen als voorkweekvijvers.

Het leegmaken van de vijvers gebeurt in fases. De productievijvers worden verdeeld in drie groepen in functie van het tijdstip van het leegmaken.

De eerste groep van vier vijvers met een totale oppervlakte van 935 m² worden in 2021 leegge maakt. De tweede groep van drie vijvers (657 m²) volgen in december 2021 en de laatste groep met twee vijvers (6660 m²) volgen in juni 2022.

Bofiza Ebena
Paluku Muvatsi

Paaivis *Heterotis niloticus* (Lamere)

FISCAAL ATTEST

U krijgt een fiscaal attest voor
GIFTEN vanaf € 40,00

U kunt uw **giften ook spreiden over verschillende stortingen per jaar** bv. door maandelijkse stortingen of door een doorlopende opdracht.

Voor giften gedaan in 2020 ontvangt u een fiscaal attest in de loop van de maand februari of maart 2021. Voor de giften in 2020 geniet u een belastingvermindering van 60 % van uw donatie.

U kunt uw gift storten op de rekening van

Kisangani vzw Bronstraat 31 3722 Kortesseem Bank BE 35 2350 3524 2637 BIC code GE BABE BB

Gelieve bij mededeling te vermelden:

gift van "uw naam en voornaam"

Tot 3 jaar na uw laatste gift ontvangt u gratis ons tijdschrift Boyoma.

**Als VZW kunnen wij
LEGATEN en GIFTEN ontvangen.**

LEGATEN

De notaris kan u het beste inlichten hoe u ons een legaat kunt nalaten. Er zijn verschillende mogelijkheden gaande van het eenvoudige LEGAAT, via het DUO-LEGAAT tot de erfenis zelf.

WENSKAARTEN & KALENDER 2021

Hiernaast vindt u de folder met de afbeelding van al de wenskaarten en van de kalender.

Onze **WENSKAARTEN** zijn reproducties van werken van Congolese kunstenaars.

Wenskaarten van 17,5 x 11,5 cm kosten **9 € voor 8** (+ verzendingskosten). De wenskaarten worden geleverd met briefomslag. Voor grote hoeveelheden geven we een korting.

Zoals altijd al, heeft in de nieuwe **KALENDER 2021** iedere maand een eigen blad. De kalender is in A4 formaat, tweetalig en in kleurendruk. U kan hem kopen aan 10 € (plus verzendingskosten).

Wij leveren zolang de voorraad strekt.

Covid-19 is de oorzaak dat er geen activiteiten rond Kerstmis en het eindejaar worden georganiseerd. Doe daarom uw bestellingen op onze website, per e-mail of per telefoon.

UW BESTELLINGEN

voor uw

wenskaarten en kalender(s)

plaatst u telefonisch, per e-mail, schriftelijk of via de website bij

Kisangani vzw

Bronstraat 31

3722 Kortesseem

Tel. 011 376580

info@kisangani.be

<http://www.kisangani.be/verkoop>

We leveren alles per post met een overschrijvingsformulier voor de betaling.

VERHOOGING BELASTINGAFTREK VOOR GIFTEN NAAR 60 %

In deze aparte corona tijden is het voor vzw's onzeker of ze voldoende middelen kunnen verzamelen om hun werking te garanderen. Voor Kisangani vzw is bovendien het najaar al enkele jaren een drukke periode.

In het kader van De Warmste Week organiseerden we de voorbije jaren concerten, wandelingen en andere activiteiten. Corona zorgt er voor dat we al deze activiteiten dit jaar niet kunnen organiseren.

Misschien was ook jij van plan om dit jaar deel te nemen. Of misschien ben jij al jaren een trouwe schenker van onze vzw.

In beide gevallen is de beslissing van de regering om vzw's een duwtje in de rug te geven door de aftrekbaarheid van giften (met een minimum van 40 euro) aan erkende vzw's (zoals Kisangani vzw) tot eind december 2020 te verhogen van 45% naar 60 % interessant.

Per 100 euro donatie daalt uw belasting met 60 euro (i.p.v. 45 euro). Aanvullend is het deel van het netto-inkomen dat in aanmerking komt voor de belastingvermindering voor giften verhoogd van 10% naar 20%.

U kan dus twee keer zo veel giften aftrekken van uw belastingen.

Wie er meer over wil weten: zie

<https://financien.belgium.be/nl/particulieren/belastingvoordelen/giften#q3>

Beste vrienden van Kisangani,

Na een lange pauze is het schooljaar 2020 in Batiamaduka eindelijk begonnen. Die pauze was het gevolg van de pandemie die veroorzaakt is door Covid 19. De inschrijvingen zijn verder gezet en de oudere leerlingen zijn al op het appel. Het oude excuus om niet in te schrijven geldt niet meer dank zij het gratis lager onderwijs.

De eerste dagen van dit schooljaar verlieden in een feestelijke ambiance van elkaar ontmoeten. De leerlingen zijn tevreden dat ze opnieuw naar school kunnen, dat ze hun vrienden en medeleerlingen en hun soms strenge onderwijzers weer kunnen ontmoeten, iets wat ze lang gemist hebben.

Er zijn nieuwe regels nodig zoals het afstand houden, het in acht nemen van de meest elementaire regels van hygiëne, het opletten op het signaal van de bel en de richtlijnen omdat de lockdown afgelopen is.

De leerlingen ervaren de speeltijd als een moment waarop ze al hun energie kwijt kunnen, ze rennen van hier naar daar en er heerst een onvergetelijke sfeer van nostalgie. Het is ook een moment om te delen. Tijdens de speeltijd komen ze bijeen om samen te eten. Een stuk suikerriet wordt in tien verdeeld zodat ie-

dereen er mee kan van genieten, al is het maar symbolisch. Enkele gevechten en intimidatie door de ouderen zou je kunnen zien als een vorm van initiatie maar die verloopt zonder al te veel kleerscheuren omdat de onderwijzers het op de voet volgen.

De weg naar de school staat vol onkruid maar dat duurt niet lang omdat de gestraften en de laatkomers 'salongo' (corvee) zullen doen zodat het schoolplein, de wegen en

de omgeving schoon worden.

Kisangani Développement, ondersteund door de vzw Kisangani en trouw aan zijn missie, staat klaar om de school te ondersteunen bij de opleiding en de nodige logistiek zodat deze kinderen ten volle kunnen genieten van het onderricht. Binnenkort worden ze ingewijd en ondersteund op het vlak van agrofestry; om het in

eenvoudig Nederlands te stellen, in duurzame boslandbouw en in duurzaam beheer van het milieu. In de praktijk wordt dit ondersteund door de infrastructuur die naast de klassen deel uitmaakt van de school. Dit zijn de varkenshokken van de school, de palmbomen en de tuin van de school.

Bij deze opmerkingen stuur ik een aantal foto's die de werking van Batiamaduka in beelden vertellen.

Veel groeten en vooral bescherm jezelf tegen covid!

*Consolate Kaswera
November 2020*

Afrikaanse katvis (*Clarias gariepinus*), een experiment dat jong en oud interesseert

Historiek

Om even het ontstaan van dit experiment te situeren: alles begon met de komst van prof. Jean Claude Micha van de Universiteit Namen naar de Universiteit van Kisangani, meer bepaald naar de Faculteit Wetenschappen. Prof. Jean Claude Micha arriveerde in 2009 in Kisangani om te doceren aan een masterprogramma van de Faculteit Wetenschappen en dit in het kader van het Project ‘Heropstart van de land- en bosbouwactiviteiten in de Democratische Republiek Congo’ (Relance des Activités Agricole et Forestière en République Démocratique du Congo, afgekort REAFOR). Dit project wordt gefinancierd door de Europese Unie via het Internationaal Centrum voor Bosbouwonderzoek (Centre International pour la Recherche Forestière of CIFOR). Prof. Micha werd uitgenodigd om de cursus ‘Beheer van natte zones’ te doceren en om masterstudenten die zich specialiseren in waterachtige omgevingen, te omkaderen.

Hij maakte van zijn verblijf gebruik om met zijn studenten enkele aquatische milieus in Kisangani en in de omgeving te bezoeken. Maar hij was bijzonder verbaasd over de vijvers die door het Project LUC (nu vzw Kisangani Ontwikkeling) beheerd werden. Die bevinden zich aan de Universiteit Kisangani, helemaal in het centrum van de stad.

Hij vroeg zich af waarom de vis in de stad Kisangani zo duur is. Omdat hij bekommerd was om de ontwikkeling van de aquacultuur in Kisangani had hij gevraagd om een Centrum voor onderzoek naar aquacultuur aan de Faculteit Wetenschappen op te richten onder toezicht van prof. Alidor Kankonda Busanga, die destijds verantwoordelijk was voor rijst-viscultuur in Djubu Djubu.

Tijdens zijn tweede reis naar Kisangani om zijn studenten op te volgen, had hij wat basismateriaal meegebracht om de kunstmatige reproductie van Afrikaanse katvis te bevorderen. Dit materiaal is er

nog altijd en wordt tot op de dag van vandaag nog gebruikt.

Beheerst men in Kisangani de kunstmatige reproductie van Afrikaanse katvis (*Clarias gariepinus*)?

Het duidelijke antwoord op deze vraag is bevestigend. De eerste fase bestaat uit het isoleren van de eerste larves uit geselecteerde paaivissen. De makkelijkste fase uit dit experiment bestaat uit de extractie van de hypofyse bij het mannetje, het inspuiten van de oplossing uit dit extract bij het wijfje die de bevruchting veroorzaakt van de eitjes totdat

ze uitkomen.

De tweede fase bestaat uit het voeden van de larves. Het is bekend dat de larves nadat ze zijn uitgekomen, zich voor hun overleven nog drie dagen met de dooierzak voeden. Drie dagen nadien moet men ze een week lang voeden met zoöplankton. Soms duurt dat langer tot men aanvullende voeding kan toevoegen die bijdraagt tot de groei.

De derde fase is de voorgroei en de groei die erin bestaat om de vissen voldoende te voeden zodat ze de juiste maat voor de verkoop bereiken.

Wat zijn de problemen?

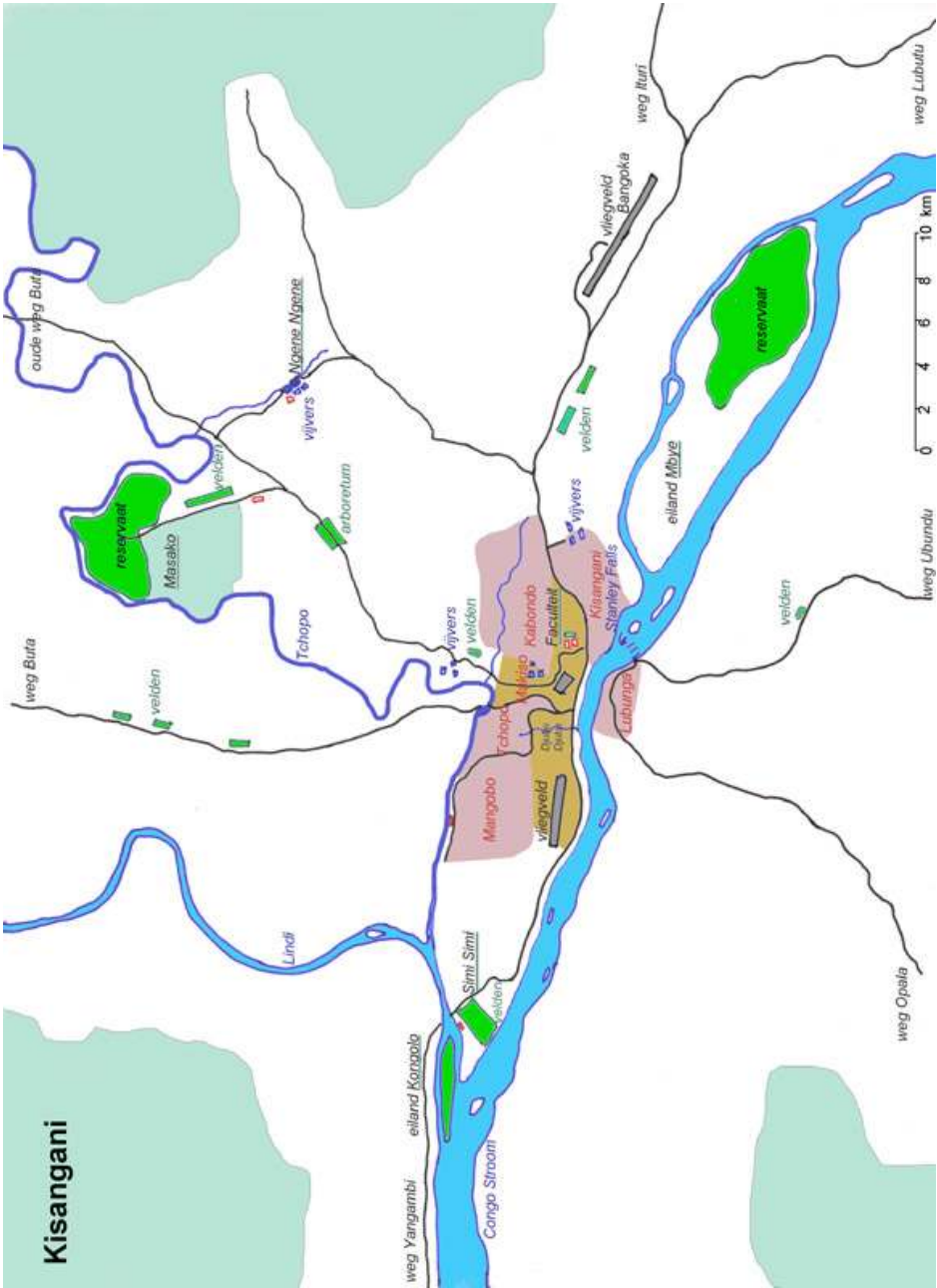
Er zijn tal van problemen maar we schetsen er enkele. Eerst en vooral wat betreft de larves. Hiervoor moet een technicus permanent aanwezig zijn om de evolutie van de larves op te volgen. Hij moet hierbij alle regels van hygiëne respecteren omdat de larves bij het behandelen zo kwetsbaar zijn. Een echte uitdaging bestaat uit de voeding voor de eerste levensfasen. Dit voedsel (zoöplankton) is bekend maar in welke hoeveelheid moeten we het toedienen? Deze kunstmatige voeding wordt elders geproduceerd en is dus duur maar wel van een goede kwaliteit. Maar hoe er aan geraken?

De infrastructuurwerken die nodig zijn voor dit experiment zijn veelvuldig, vooral voor de tweede fase in de vijvers omwille van de aanwezigheid van roofvissen.

Om te besluiten kunnen we stellen dat de Congolese bevolking honger heeft en dat ze nog meer en meer honger zal kennen. Dus moeten we meer en meer produceren.

Jacob Ndjaki Nsila

onze projecten in Kisangani krijgen steun van

VELE SCHENKERS

INOX SYSTEMS Gent

Fonds ALBERT BÜSKENS

LEYSEN HUMANITAS

Koning Boudewijnstichting

P. GODFROID

Gemeente Lubbeek

Rotary District 1630

R.C. Bilzen-Alden Biesen

R.C. Borgloon-Haspengouw

R.C. Genk-Staelen

R.C. Hasselt

R.C. Katwijk-Noordwijk (NL)

R.C. Lanaken-Maasland

R.C. Maasland-Lanklaar

R.C. Tongeren

R.C. Siegen-Schloss (D)

R.C. Zonhoven

Stad Roeselare

Stad Zottegem

Lions Club Hasselt